

conspectu throni in facies suas, et adoraverunt Deum, 12. dicentes : Amen. Benedicatio, et claritas, et sapientia, et gratiarum actio, honor, et virtus, et fortitudo Deo nostro, in secula seculorum. Amen. 13. Respondit unus de senioribus, et dixit mihi : Hi, qui amici sunt stolis albis, qui sunt, et unde venerunt? 14. Et dixi illi : Domine mi, tu scis. Et dixi mihi : Hi sunt, qui venerunt de tribulatione magna, et laverunt stolas suas, et dealbaverunt eas in sanguine Agni. 15. Ideo sunt ante thronum Dei, et serviunt ei die ac nocte in templo ejus, et qui sedet in throno, habitabit super illos. 16. Non esurient, neque sitiens amplius, nec cadet super illos sol, neque ullus astus; 17. quoniam Agnus, qui in medio throni est, reget illos, et deducet eos ad vias fontes aquarum, et absterget Deus omnia lacrymam ab oculis eorum.

Hoc caput pertinet ad sextum sigillum, estque altera eius pars. Nam post hoc caput, statim initio sequentis capituli vii, septimum sigillum subneccitur, et reseratur. Itaque est hoc caput pars sexti sigilli, sed ita ut simul sit quasi preambulum et preparatio ad caput sequens, et ad septimum sigillum. Cum enim cap. vi precedenti, in priore parte sexti sigilli dixisset fore horrenda signa in terra, sole, luna, stellis et celo, que extrema supplicia mundo, id est impis portendant et intentant, que nimur in septimo sigillo per septem angelorum tubas et plegas exhibentur : hinc, ne plaga haec et supplicia pios et sanctos fidèles cum impis simul involvent et affligant, signantur hoc capite pī et sancti, ut angeli plaga immisurabilis in orbem impios, caveant ne hosce signatos tangant, aut plagi suis afficiant. Sic enim Deus Exodi xii, 7, percussus per angelum primogenitum Aegyptorum, jussit prius signari domos hebreorum, ut angelus percutientias transiliret, et non tangere; rursum sicut Exodii ix, 4, Deus percussus Jerusalem et Iudeos sceleratos, jubet prius in ea signari sanctos, ne illi cum sceleratis pertinuant: ita pariter jubebit in fine mundi signari Sanctos, ne communibus orbis plagi involvantor. Unde cap. ix, vers. 4, dicitur : Precepimus locustis, ne haderent foeminae terre, neque omne virile, nisi tantum homines qui non habeat signum Dei in frontibus suis.

Dices : Huius signati vers. 9, dicuntur habere stolas albas et palmis, ac esse ante thronum Dei : ergo sunt heati in celo, non autem militantes in terra. Respondeo, S. Joannom per visionem vidisse eos in celo, quia signati et conscripti erant cives in celo : revera autem adhuc existebant et militabant in terra, ut patet ex iuxta dictis. Quia enim in media illius ultimi et impissimi seculi iniunctitate, atque in persona Antichristi mansuri sunt constantes in fide et piute usque ad finem vite, hinc signati et destinati sunt ad gloriam celestem, II Timoth. ii, 49. Et propter utrumque iubet Deus illos hic signari ad hoc, ne ab angelis septem plagas ultimas in orbem effundentibus leellantur. Itaque ad litteram agitur de Sanctis viaturis sub finem mundi, et tempore Antichristi,

quos Joannes per spiritum propheticum vidit in celo, quia eo per Dei predestinationem et praescientiam destinabantur : ideoque corum gloria futura quasi presentem enarrat, perinde ac Prophetae futuri loquuntur ac si presentem antea præterita forent, ut significant ea tam certo eventura, ac si iam facta essent. Porro hi signati ex Iudeis, erunt fideles conversi et Judeis ad Christum partim ante Antichristum, partim et postea post Antichristum : eo enim caso omnis Israel converteretur ad Christum, ut inferius dicamus.

Quare minus congruae, minusque probables sunt aliorum sententiae, quas hic recensabo, ut lectori plene et plane satisfaciam.

Imprimis ergo Ambrosius, sicut per priorem sexti sigilli partem, in fine cap. sexti recessum, accepit Iudeorum reprobationem : ita post alteram ejusdem sigilli partem, accepit Gentium omnium vocacionem, electionem et glorificationem tum in terra, tum in celo.

Secondo, Lyranus, Aureolus et Viegas, sicut priorem partem rebulerunt ad persecutionem Iudeorum, ita hanc referunt ad Ecclesiæ pacem mox secutam sub Constantino, profligatis quatuor angelis, id est, quatuor tyrannis, itaque hic Constantini cum illis bella et victories describit.

Tertio, Primasius, Haymo et Ansbertus haec referunt ad tempus quod Christum antefecit.

Quarto, verisimilius Andreas, Beda, Ribera et Pericus : Sicut, inquit, prior parte sigilli sexti tristis Antichristi tempora, mundique supplicia Joannes, vel potius Christus, reservavit : ita hi Ecclesiæ latitudinem et felicitatem, mox post Antichristum secuturam, cum innumeris ex Iudeis et Gentibus eligentur ad gratiam et gloriam, subexit. Verum, ut recte obicit Alcazar, non servant ipsi acsoluthiam, sive debitum Apocalypsin sequentiam et ordinem. Perperam enim ponunt haec inter sigilla, cum ipsi consenteant sigilla omnia confinare ea, que preambula erunt Antichristo, non postmodum. Rursum, perverso ordine, ponunt haec post Antichristum futura in fine sexti sigilli, ante septimum, quod continet plagas previas Antichristo. Tertio, haec signatio signatorum non fit directe et proprie ad gloriam, sed ad hoc, ne angelis

plagis suis eos attingant. Potest tamen haec expeditio commode explicata, cum nostra conciliari eique accommodari.

Quinto, Alcazar putat hanc signationem Sanctorum non pertinere ad sextum sigillum, sed esse preambulum septimi sigilli. Quia enim ipse censet primus quatuor sigilli recenseri felicitatem Iudeorum in Christum credentium, tribus vero uitiosis infelicitatem et plagas incredulorum et rebellium, ac præsertim excludim eorum per Titum : hinc censem signari hic Christianos, qui Judæis in Jerusalem erant permixti, ut ex ea egrediantur, itaque plaga ejus septimo sigillo reservanda evadat. Ita factum est : nam Dei monitus evaserunt ipsi in Pallam urbem, ubi Eusebius, lib. III Histor., cap. v. Quocirca congrue Dei nufu, nisi quod Alcazar, hunc urbs, vel anterior, vel posterior, Christianis dicta est Pella, id est mirabilis separatio, quia Deus mira sua providentia eam ibidem servavit, ac separavit a Judeis perennibus in Jerusalem ; scilicet olim terram Gessen separavit a religia Egypti, cum eam a muscis, grandine, tenebris aliquis plagi Egypti servavit intactam et immunitam : Pella enim hebrei derivavat a rad. פֶּלַע pala, id est separavit, vel mirabiliter fecit. Unde Exodi cap. viii, vers. 22, ubi nos legimus : « Faciam mirabilem terram Gessen, » pro faciam mirabilem, hebrei est פְּלָעֵה hiphilet, a rad. pala, q. d. Ego faciam illam Pelam, ego illam ab Egypto dividam, et mirabiliter reddam. Similiter Exodi ix, 4 : « Facit Dominus mirabile, » hebrei est פְּלָעֵה hiphila, hoc est, faciet pele, faciet mirabile, et separabit Gessen a religia Egypti.

Venit haec omnia subverso ejus fundamento (de quo superius sepius actum est) corrunt, et ingeniosus tantum allusiones sunt, ludusque ingeni.

Vers. 1. 4. POST HEC VIDI QUATUOR ANGELOS STANTES SUPER QUATUOR ANGULOS TERRE, TENENTES QUATUOR VENTOS TERRE, NE FLARENT SUPER TERRAM, NEQUE SUPER MARE, NEQUE IN ULLAM ARBORE. — Quatuor primarii sunt venti, fiantes a quatuor orbis partibus, puta Aquilo a Septentrione, Auster a Meridie, Eurus ab Oriente, Zephyrus et Favonus ab Occidente. Et haec quatuor tantum nominabantur veteres, teste Plinio, lib. II, cap. XLVII. Verum posterioribus seculis nautae hosce quatuor in plurimos alias subdiviserunt, et singulis duos, imo quatuor laterales addiderunt.

Quintus. Queres, quinam sint hi quatuor angelii et quatuor venti? Respondet primo Ambrosius, quatuor angelos esse Romanum Imperium, quatuor ventos, id est mundi plagi, imperans. Sic et Primasius, Ansbertus, Anselmus et Beda per quatuor angelos accipiunt quatuor principia mundi regna, que, cum Christus venit in mundum, tenebant ventos, id est pacem, letitiam, opes et commodia orbis, quia suis rapinis et crudibus homines divexabant.

Secundo, Aureolus et Lyranus : Quatuor angelii inquinunt, fuerunt quatuor tyranni tempore Constantini, puta Maximinus in Oriente, Severus in Italia, Licinius in Egypto. Maxentius Rome, qui tenerunt ventos, id est, doctores, ne disseminarent fidem Christi. Sic fere et Ambrosius. Primasius, Beda, Anselmus, Richardus, Ansbertus, Rupertus, Hugo, Dionysius, Panormius et Viegas.

Tertio et melius, Andreas Casriensis, Ribera et Pericus proprie accipiunt angelos, qui justitia Dei administrati in fine mundi improbus affligerent, sicut terra motu, obscurazione solis et stellarum, ita et cohitione ventorum, summarum malachitum, ita ut nec folium arboris agitetur. Que ingens est plaga : per hanc enim necesse est. **Ventorum necessitas quadruplicata.**

Quarto et optimo, Alcazar putat Angelos hosce **Quartum** quasi quatuor Angulos, ventorum dominos, qui eos quasi furentes vineulis et carcere frangunt, ut ait Virgilius, ne flent et senviant in terram. Unde hi angelii græce vocantur **φέλαντες**, id est teneantes et comprimentes ventos, sicut qui rabidum molossum tenet et comprimit, ne dimisus in obvios irruit ; quomodo Virgilius **Æolum** vocat tempestatum potentem. Itaque angelii hi nocebant terra, non tenendo, sed laxando ventos : hi enim laxati vehementi impetu et insano murmure furentes, sevisimam excitabant tempestatem. Probat id **primo**, nam quod hic dicitur, angelos hos tenuisse ventos ne flarent, id eis dictum et jussum fuit antequam servi Dei signarentur ; ergo hoc ipsum non fuit plaga, sed potius retinaculum plage : mox enim jubet eis angelus, ut nullum plagam terra inferant, donec servi Dei signentur ; retinio ergo ventorum precessit plaga, ac consequenter non fuit plaga. Secundo, quoniam malacia et compresio ventorum damnum aliquod inferat, idipsum tamen lentum est, remissum et languidum : nullum autem vehementem et horribilium damnum inferunt venti, idque subtili, si omnes eis habent laxentur, adeo ut arbores, domos, templa, turres et palatia prosternantur ; quemadmodum tempestatem ante paucos annos vidimus in Belgio altera Paschalis. Sic enim ait Daniel, cap. VII, vers. 2 : « Ecce quatuor venti ecclii pugnabunt in mari. » **Tertio**, compressio ventorum aque nocebat signatis, atque non signatis ; frustra ergo dicitur eis : « Nolite nocere terra et mari, etc., quoadusque signemus servos Dei.

« Sit, ait, inscrilpum in fronto uniuscujusque civis, quid de republica sentiat. » Frontones ergo, animosos et resolutos sui cultus professores diligunt et signal Deus. Hæc signatio est spiritualis, fitque per gratiam Christi. Unde do ea ait Paulus, *Ephes. i, 13*: « Signati estis Spiritu promissionis Sancto; » et cap. iv, vers. 30: « In spiritu Sancto Dei signati estis. » Et de Christo ait Joannes, cap. vi, vers. 27: « Quem Pater signavit Deus. » Clare vero Paulus, *Il Corinthis. 1, 21*: « Qui, ait, confirmat nos vobiscum in Christo, et qui unxit nos Deus: qui et signavit nos, et dedit pignus spiritus in cordibus nostris. Vide ibi dicta.

Tertio, Andreas Cesariensis: « Tempore, inquit, Antichristi signo crucis fideles se distinguunt et secerunt ab infidelibus et Antichristianis. Tunc enim fideles intrepide, citraque ruborem sanguinis crucis Christi in eorum conspicuum deferent, uti cruces et rosaria publice deferent et gestant Helvetii Catholicoi, ut infer medios hereticos profligate suam fidem, sequere esse orthodoxos, Christi et Virginis Delphini cultores. Graecum enim ἐπαγγέλμα significat signum visibile et expressum. Idem exigit et in frontibus: signum enim in fronte est visibilis et omnibus conspicuum. Sic in die Cinerum, omnes Christiani in Ecclesia signantur in fronte cruce cinerea: quin et omnes dum surgunt, dum orant, dum prandent, dum inquinabunt, et alias sepe per diem signant se cruce in fronte. Qui adeo usitatus et vetus est mos, ut *Tertullianus*, lib. *De Corona militis*, cap. iii, dicat: « Ad omnem progressum atque promotum, ad omnem editum et extitum, ad vestitum et ad calcatum, ad lavacra, ad mensas, ad lumen, ad cubilia, ad scedula, quicunque nos conversatio exercet, frontem crucis signacio terminus. » Nota: Non ait: *Signamus*, sed *terimus*; ita enim erubo signabam frontem, ut eam tunc viderentur. Idem docet *S. Cyprianus*, *epist. 63*, et lib. *III Testim. ad Quirinum*, cap. *xv*, et alii quos ibidem contra Calvinistas citat *Pamelius*. Simili ergo modo angelii in fine mundi *signabunt* sua suggestione, id est, excutient fideles et sanctos ut signent se signo crucis, illudque in fronte visibili per pinguis aut gestant, quasi symbolum Christi et christianismi, quo se ab Antichristianis omnibusque impis discriminet. Eodem modo milites Christiani cum Godefrido Bullo, S. Ludovicio et aliis, per decem expeditiones pro recuperanda terra sancta contra Saracenos pugnaturi, quasi insigne bellii sacri gestabant signum crucis, uti etiamnum nonnulli Ordines gestant. Unde vocabantur expeditiones Cruciate, de quibus singulis fuse agit *Greuterus*, tom. *III De Cruce*, lib. *II toto*. Sic et Episcopi crucem auream vel argenteam, ipse vero summus Pontifex adamantinam, etiam dum celebrat, gestat in pectoro. Hi enim quasi duces fidelium in bello sacro ad tuendam Christi crucem debent esse fortis ut adamantur.

Denique, si quis proprie ad litteram, ut verba sonant, valit et contendat, quod angeli per se signabunt fideles, videlicet illos designando et denotando per signum crucis, quod invisibiliter et spiritualiter in frontibus eorum formabant et imprimenter: idque ad hoc, ut per hanc designationem et denotionem angelum, plagas sequentes illetari, solant quos percuteare debeant, quos preterire et servare: si quis, inquam, hoc sentit, itaque hunc locum exponat, non traham eum eo contentiosum funem. Angelii enim ignorant secreta cordium et conscientiarum, nee in his vident gratiam et dona Dei: haec enim pendent a libero hominis arbitrio (quod solus penetrat Deus, qui seruat renes et corda). Quocirca nesciunt an quis sit Dei servus et amicus; multo magis nesciunt an quis sit predestinatus et electus ad gloriam, nisi id Deus eis revelet, ut aliquo signo indicet. Quocirca jubentur hic Sancti signari, ut ex hoc signo angelii percussoros eos cognoscant, eosque in mente et memoria sua consigent, ut eos a plagiis indemnes servent. Vena quid in hac re verius sit, mox indicabo.

Signantur ergo hic fideles tum in frontibus, tum in membris angelorum, illi, qui in fine mundi cum abundant iniquitatibus, ac preserfim in persecutione Antichristi, dirissimam patientem, fortis et constantem in fide et pietate persistent, idque eligentur ad vitam eternam. Signantur, inquam, speciali Dei providentia et gratia ad hoc, ne communibus orbis cladibus involvantur, neve cum implis reprobiis parva mala et plagas, quas angelii eis inferunt, patiantur, sed illis eximantur.

Ad hanc signationem et sigillationem sponsus ^{fratre} _{corte & brachio} invitatus, dicens *Cantic. VIII*: « Pone me ^{ad} tuum signaculum super cor tuum, ut signaculum super brachium tuum. » Quod *S. Ambrosius*, lib. *De Isaac*, cap. *viii*, sic explicat: « Signaculum, inquit, Christus in fronte est, signaculum in corde, signaculum in brachio: in fronte, ut semper confiteamur; in corde, ut semper diligamus; in brachio, ut semper operemur. » Quare *Origenes*, homil. *8 in Diversis*: « Gaudentes, ait, hoc signum (crucis) levemus in fronte, quod demones, cum viderint, contremiscant. Nam qui aures capitula non timet, ercent timet. » Signum enim crucis est tacita invocatio, æque ac professio Christi crucifixi. Ille a *SS. Patribus* vocatur frontis deus, fidele signum, arma coelestia, cassa Christiana, munimentum vite, magnum bonum, salutaris armatura, secutum inexpugnabilem, gladius et flagrum regium, quod omnem diabolum impetu fundit; vivificum signum, insuperabilis Christianorum armatura, immortale vexillum, quo viso daemones contremiscunt. Citat *Patres noster Greuterus*, lib. *IV De Cruce*, cap. *LXIV*.

Ita signo *Tau* in fronte signabis fuit R. P. *Henricus Garnetus*, e Societate Jesu, Anglia marie. « Cum enim Socii in Anglia per mortis pericula magna cum laude in quotidiana morte periculis

preferuisse, tandem anno Domini 1606, die tertia maii, pre Catholicæ fide gloriolum oblit martyrium. Catholicus, qui spectator aderat, purpuram sanguine spicam, ex substrato martyris corpori stramine religiose sustulit: quam dum domini conspicatur attenuis, vividum Patris imaginem in ea expressam conspexit. Verticem capitis ingens cingebat corona. Crux in fronte utilatabat stelle inclusa, signaculum cordis illius utique, in quo fasciculos myrræ commorabatur; ut id etiam optata Inventioni crucis dicata die, martyris palmam sit consecutus. Sub mento Cherubinus visebatur alatus, vel angelicus ejus puritatem, vel sapientiam et doctrinam, vel utrumque indicans. Quia enim ad justitiam erudit mullos, Doctorum laures decuratur, et quasi stella inter Cherubinos lucet in perpetuas aeternitates. Imago hæc vultus ejus in spicae species excuse, per omnes Christianorum provincias sparset. » Miraculosum autem hanc ejus effigiem in prototypo etiamnam perdurare, viri graves occulti testes mali constanter affirmarunt. Primitus Ecclesiæ temporibus moris erat Christianis signum crucis, aut nomen Jesu canticibus notum carni iuare, uti testatur *Prokopius* in cap. *XLIV Isacta*.

« S. Wenceslaus, Bohemia rex et martyr, cum adolescentem in aula Ottonis imperatoris vitam angelicam, idœque a principibus ceteris despiceretur, cruce aurea divinitus signatus, ab angelis in conspectum Imperatoris perducitus est: quo viso commotus imperator, eum in sumum consensum recipit, et brachio S. Viti magnisque munieribus donavit. Hec crucis signatio martyri fuit premunita, quod ipse fortiter oblit ante templi fores ovans, census a fratre Boleslino, qui coronas ejus et regnum Bohemicum inhabebat, anno Domini 938. Ila *Enæas Sylvius*, qui postea creatus Pontifex, vocatus est *Pius II*, in *Histor. Bohem.*, XIV, Baronius, anno *1400* dicto, et alii.

Queres, an haec signatio ostensa Joanni sit tanquam futura realiter, an vero fuerit tantum visio imaginaria, imaginari tantum futura?

Respondeo, fusse visionem imaginariam. Id patet primo, ex eo quod ait: « Et vidi. » Visus est ergo S. Joannes sibi vidente angelum clamantem et dicentem: « Nolite novere terram, etc., quoadusque signemus servos Dei nostri. » Et mox vidit eum singulos signantem, et colligentem numerum signatorum 144 milia. Secundo, quia vers. 9 pariter vidit in celo cum palmis, stolis et coronis, armis fidelium Gentilium, qui adhuc vivebant in terra, et æquo ad Iudei signabuntur, ne ledantur ab angelo ventorum preside, qui per ventos clades illaturus est orbi. Ergo haec omnia fuerunt visio imaginaria. Nec enim haæ animæ erant beatæ, sed beantæ, ne revera habebant, aut habebant coronas, palmas et stolas, eum sint animæ et spiritus; sed per hasce symbolicæ representabantur Joanni earum Victoria et gloria.

Moraliter
cor
est
de
Dei.

Rerum
ter
est
de
Dei.

et per Christum abundat consolatio nostra, II Cor. cap. 1, vers. 3. Et Psaltes : « Secundum multitudinem dolorum meorum in corde meo, consolationes tue laticefaverunt animam meam », Psal. xcm, vers. 19. Quocirca a Deo jugiter pelebat S. Teresa : « Domine, da aut pax vel mori. » Et S. Xaverius naufragii, persecutionibus aliisque periculis et serumis maximis orabat : « Domine, no auferas a me hanc crucem, nisi des maiorem. » Christus enim in hae vita non inventur, nec apparat, nisi in cruce, ut aiebat S. Martinus, teste Salpito. Atque haec est causa, cui Martyres tam avidi fuerint tormentorum et martyrii, ut ad ea quia ad epulas hilares accederent, immo procerrent.

Mirabile est; quod legimus in actis SS. Ruffino et Secunde, sororum et martyrum, 40 juli. Cum enim iudex curaret Ruffinam acerbe flagellari in presencia Secunde, ut eam percerret et flecteret, Secunda accessus desiderio patiendo pro Christo, magna et constante voce ita iudicem compellavat : « Quid agis, o perverse, et iniuste omnis virtutis? Cur honore afflictis sororem meam, et me relinquis intactam, ut non sin partes ejus coronare et glorie? » Cui iudex : « Stultior videris esse soror tua. » At illa : « Nec soror mea stulta est, nec ego; quia ambae sumus Christianae, ac proinde sequimus est ut ambo pro Christo feriamur: nam animus et fortitudo Christianis crescat in plagiis et tormentis. » Cumque iudex ei minaretur violentiam stupri, respondit : « Nequit virgo perdere virginitatem, nisi ipsa eam ex mente abjectat, et flagito consentiat. Si enim vis ei invite inferatur, id tormentum est: tormentum autem premium et coronam adauget. Fac ergo quod vis; prepara ignes, gladios, furcas, equulos, bestias: quo plus tormentorum dederis, eo magis, tantumque ex equo angelis coronam nostram. » Quocirca in bulliens oleum ambo immissis, sed illis ex exeunte, projecta in Tiberim; ibi quoque servata ab angelo, tamen praecepsa capitulorum obire martyrum.

Mystice, Matthias Socie, praepceptor S. Bernardini Senensis, qui Apocalypsin usque ad cap. xv spiritualiter, subtiliter et pie explicat, exstataque apud me manuscriptus: Servi, inquit, Dei dicuntur habere in frontibus signum divina contemplationis, sicut vers. 9 dicuntur in manibus habere palmas bona actionis. E contrario servi Antichristi, cap. xii, dicuntur habere characterem bestie in dextera manu, et in frontibus: qui character est perversa actio in opere, et malignitas studium in merita.

Mystice quidem Alcazar (quazquam ipse putet hunc sensus esse litteralem, non mysticum: censet enim ipsi hic signari primitivis Ecclesiis Christianis, ne plagiis quibus Iudei incredibili reficiantur, tangantur) Signantur, immo signantur, eos fideles signo crucis, qui severe suis cupiditatibus imperant easque mortificant et crucigunt,

ut fiant viri pii et spirituales, Christique cricem immitentur: hoc enim signo spiritus Christi notat ipsos, et haec ratione remanent ipsi immunes et liberi, ut eos nulla tangat vexatio, nulla e septem angelorum plagiis; liberi ergo sunt a fame, bello, peste, ignorantia, concepientiis, furis et obdurate: licet enim eas sentiant, aut illis subinde tententur, tamen amore et virtute crucis Christi omnia fortiter tolerant et superant. Quocirca D. Taulerus in opuse, quod *Vaticinatum* inscripsit, pag. 671 : « Signum, inquit, Tau in frontibus habent omnes, qui per fidem Christi vivam in quadam mellioris vite initio atque profecto inventi fuerint: atque illi erunt immunes ab his plagiis, quas Joannes describit cap. ix, sub obscuroscis quidem verbis, sed luce clarius a B. Hildegarde doct. » Hactenus ea in operibus B. Hildegaridis non inveni.

SERVOS, — sive qui jam sunt servi, sive qui paulo post convertendi sunt, et futuri servi Christi, firmi scilicet et constantes usque ad finem vite. Hi enim in praescientia Dei jam existunt, suntque signati. Nam, ut ait Apostolus II Timoth. ii, 19 : « Firmum fundamentum Dei stat, habens signaculum hoc: Cognovit Dominus qui sunt ejus; et discedat ab iniquitate omnis qui nominat nomen Domini. » Vide ibi dicta.

4. ET AUDIVI NUMERUM SIGNATORUM, CENTUM QUADRAGINTA QUATUOR MILLIA. — Multi putant hic numerum ponit pro indefinito. Unde *primo*, Aurosius et alii censem how numero tantum significari plurimos fore convertendos tempore Constantini Imperatoris tam ex Iudeis, quam ex Gentibus, signatos enim et numerosatos esse Iudeos, turbam vero innumeram vers. 9, esse Gentilium. Verum, quia pauci Iudei fuerunt conversi ad Christum tempore Constantini, ut et deinceps, tunc ex Gentibus, quam ex Iudeis. Hic enim sunt Israel secundum spiritum, non secundum carnem, et hi plurimi fuerunt tempore Constantini.

Secundo, Primasius, Ambrosius, Haymo, Ausbertus, Anselmus, Beda, Riba, Richardus, hunc numerum mystico accipiunt: censem enim eo significari numerum omnium electorum. Hi enim filii sunt Israels, et duodecim Patriarcharum: filii, inquam, vel naturales, ut Iudei; vel spirituales per fidem imitationem, ut Gentiles. Hic subscribit Alcazar, sed ita, ut hunc numerum accipiat, non universus de electis omnibus quovis seculo futuris, sed tantum de primis Christianis, qui eo tempore vibrantur quo septem plague in perniciem Iudeos (ut ipse censem) Christum abnegantes effuse sunt. Christianis, inquam, tam Iudeis, quam Gentibus. Hi enim aquo ut illi, sunt ex rituale verique Israelite, ac filii duodecim Apostolorum, qui veri sunt Israels Dei Patriarche. Iudea ergo, inquit, est Petrus, liber et veraciter confitens Christum, quod si Filius Dei vivi: Benjamin est Joannes, minimus et ultimus

postulorum in hac vita viventium: Manasse, id est oblitus, est Matthaeus, quia oblitus est sui te-
loni. Dan omittitur, quia convenit Iude prodi-
tori, cuius reprobatione occulissimi Dei judicii
mirum existit documentum. In ejus locum su-
cedit Levi, id est Matthias. Cuique horum tribuan-
tur duodecim millia, quia quisque plurimos con-
vertit, iuxta illud *Isiae* lx, 22 : « Minimus erit in
mille, et parvulus in genite fortissimum. » Ad-
dit in fine capituli suspicari si hoc numero 144
millium, non omnes fideles primos, sed tantum
primarios, scilicet eos qui socii fuerunt Aposto-
lorum in predicando et propagando Evangelio,
ac fidem duces significari: unde tribus nu-
meris duodecim, quia hic est numerus col-
legii Apostolorum, quorum ipsi emel et quasi de-
curiae fuerunt. Verum repugnat textus: « ait enim,
« Donec signemus servos Dei, » non duces, ut
fatuetur Alcazar: qui proinde standit ab hac sus-
picione resolut ad priorem suam expositionem.

Textus
genitalis

Verum cum, ut dixi initio capituli, hec omnia
spectant secundum sigillum, ut in eo conju-
gantur cum obscuratione solis et lune, stellarum
casu et coeli recessu, etc., ideoque spectent ad fi-
nam mundi, et ad tempora Antichristi: hinc se-
quitur hunc numerum 144 millionum signatorum
tantum esse eorum, qui in fine mundi tum ante
Antichristum, tum sub ipso, tum maxime post
ipsum occisum (hi enim erunt plurimi) ad Chris-
tum convertentur, et salvabuntur. Tunc enim omni-
nis Israel salvis fiet, ac Apostolus, Rom. cap. xi,
predicante eis Elia, ut praeidit *Malach.* cap. IV:
« Iudeus, lib. V, cap. ix, et cap. xix, Andreas
Cassariensis, Pannonus, Riba et Peterius. In
fine ergo mundi ex singulis Iudeorum tribibus,
duodecim millia convertentur ad Christum: duode-
cim enim millia multiplicata per duodecim fa-
cium plures erunt quam duodecim millia, et universi plures erunt quam 144 milia.
Nam enim ex una tribu Iuda bellatores erant sex-
centa milia, quibus si parvulos, senes, feminas,
ancillas addas, habebis facile trigesies centena-
milia, sive tres miliones hominum ex Iudea: quia
etiam in una provincia duxtavat invicem
plusquam 144 milia Iudeorum. Erunt ergo in
fine mundi plures Iudei, ac consequenter plures
salvandi quam 144 milia: totidem tamen hic
non nominantur, quia vere totidem, puta duodecim
millia et singulis tribibus salvabuntur, sed non
tantum. Erunt enim multo plures: vocantur ta-
men duodecim millia, quia duodecim symbolum
est perfectionis et universitatis: fuerunt enim
duodecim Patriarche veteris, et totidem novi
Testamenti, puta Apostoli, ad quorum familiam
omnes signandi pertinuerint. Audi Bedam, et ex
Petrum Bongam, lib. *De Numer. mysteriis*, in
duodecimario: « Quis in quibuscumque singuli fi-
delium virtutibus procererunt, antiquorum ne-
cesses est Patrum semper fide roboretur, atque
informetur exemplis. Ad augmentum autem per-
fectionis permet ipsa duodecies multiplicari, et
ad summam millennium perfici, qui est demarius
numerus quadratus solidus (decies enim decem
faciunt centum: decies centum faciunt mille),
Eccliesia significans stabilem vitam: quare etiam
duodecimario signatur, quia per orbem quadra-
tum, id est, per quatuor mundi cardines in fide
consistit SS. Trinitatis. Ternarius enim quatuor
duodecim conficit. Hinc Christus duode-
cim elegit Apostolos, ut mundi salutem quem

Queres, an in fine mundi praecise ex singulis

et palmis amictos, ut dixi initio cap. Ita Ribera et Perierius.

Porro turbam Beatorum magnam fore, colligere licet ex ingenti numero eorum Martirium, qui tamen exteris Sanctis minor est. Nam sub uno Dioctetiano, qualibet mensa cena sunt 17 milia Martirium: multiplicata hunc numerum per decem annos, quibus ea perseruatio duravit, invenies vires centena milia, sive duos miliones Martirium. Unde non excedit fidem, possit nos in singulis totius anni diebus honorare triumphos Martirium, tantum illi dñe in celsis coronatorum, usque ad trintiginta milia. Quin etiam ex antiquarum scripturarum monumentis haberi legimus in lib. III *Revelationis* S. Brigite, solum Romæ, qualibet die in anno, 7 millionum Martirium posse festa celebrari. De sanctis vero Confessoribus, si cum Martiribus conjungantur, in eodem lib. *Revel.* ita diliguntur: «Si mensurares terram centum pedum in longitudine, et totidem in latitudine, ut seminares eam plenam puris granis tritici, qualibet vero gramum daret fructum centulum, adhuc essent plus Martires et Confessores Romæ a S. Petri tempore usque ad Celestinium,» nempe illius etatis Summum Pontificem. Atque hec sane revelationes magnam apud nos et doctos viros, teste Joanne Cardinali de Turecremata, qui eas descripsit, auctoritatem obfuscerunt. Quid igitur erit ab Adam usque ad nostram temporam, et non in una tantum urbe Roma, sed in universo terrarum orbe; non unius tantum ordinis aut chorii Sanctos recensere, sed omnes Patriarchas, Prophetas, Apostolos et Apostolicos viros, Martires, Virgines, Confessores, omnis generis, etatis, sexus et conditionis justos et electos? «Suspice celum, dixit Abraham Deus, et numerus stellarum si potes, sic erit semen tuum. Benedic tibi, et multiplicabo semen tuum sicut stellas coeli, et velut arenam, quae est in litora mari.» Hec autem divina promissio non tam ad carnalem, quam ad spiritualem referenda est propositum: «illa enim repetita comparatione celestium stellarum, ait S. Augustinus lib. XVI *De Civit.*, VIII, mithi magis promissa videatur posteritas celesti felicitate sublimis.» Haec nostra Thomas Mazzatorta, lib. VIII *Cœlest. Cœvers.*, cap. v. Sane Thomas Bozios, *De Signis Eccles.* lib. XII, cap. XXII, ex historiis et actis Martirum colligit, in sola Roma extitisse plusquam trecenta milia Martirium, inter quos antesignani fuere 27 Summi Pontifices. Noster Franciscus Arias, lib. III *De Imit. Christi*, cap. XXXI et seqq., per singula secula, provincias et persecutions discurrando, ostendit ingentem fuisse numerum Martirium, ac tandem in fine cap. XXXV, concludit facile qualibet die anni numerari et eoli posse trintiginta Martirium milia; que si per annos a Christo hucusque elapsos multiplicantes, efficient undecim miliones Martirium. Idem censem alii apud Genebrardum in *Psalm. LXXXVIII*, vers. 4. Ex dictis estimare licet quod in fine mundi om-

nium omnino Sanctorum et electorum, qui quisvis seculo ubivis gentium vixerunt, numerus aliquot centenos miliones confeget: reproborum vero longe major erit turba, qua plures non tantum centenos, sed et milletos miliones efficiet. Sepe enim ex milie hominibus, immo ex decem milibus via unus salvator, uti probant revelations quas recensuit *Numb.* cap. XIV, vers. 30.

QUAM DISNUERARE NEMO POTERAT. — Quia erat collecta ex omnibus gentibus totius orbis, ac proinde ingens, et quasi innumerata, cum Judei, utpote pauci, scilicet una genitantes, jam numerati fuerint, reperiuntur 144 milia. Est hyperbole: vere enim erat finita, immo pauca respectu perenniorum. Quare facile ab angelo numerari poterat: dicitur tamen innumerata, quia homo, v. g. Joannes eam videns, eamdem numerare non poterat.

Ex OMNIBUS GENTIBUS ET TRIBUS. — Vox tribus non significat ex omni omnino particulari familia, aliquis in fine mundi fore fides et salvandos; sed sumitur genericus pro familiis amplius famosis, que numerosum populum, et multas particulares familias ab eadem stripe prognatas complectentur, quales sunt in Scofa et aliis. Scotia enim distributa est in primarias familias Hamiltoniorum, Gordoniorum, Hauerum et aliorum. Ut quisque etiam plebeius sit, ex qua familia sit prognatus, et ad quam pertinet: atque queque familia suum habet caput, scilicet præmogenitum familie, qui fere est Comes vel Baro, ac tempore belli, si v. g. inter Comites oritur dissensio, quisque suum tribum, siveque tribus in familiæ caput sequitur, illiusque causam quiescam, ad mortem usque tueretur. Alludit ad tribus Israel: haec enim tales fuerunt quales judei, ideoque singulæ populum ingentem constituerunt. Rursum alludit ad familias et tribus filiorum. *De Genes. cap. x.* Haec enim in fabrika tribus Babyloniae in variis terris, siveque linguis, dispersæ et desperitate, variis nationes eis populos procreaverunt.

STANTES ANTE THRONUM, ET IN CONSPETU AGNI. — Grace ενόμοντα ἡρών καὶ ἐπωνόντα Ἀρίον, id est, coram throno et coram Agno: ergo non tantum videbant a Deo, sed et vident Deum et Agnum: habent enim oculos non clausos, sed apertos; ergo sunt beati. Erant enim in terra; sed Joannes per visionem vidit eos quasi beatos in celo, quia inde a Deo erant beandi, utpote qui puritatem, constantiam, et vite coelestis imitationem, illius felicitatem et gloriam quasi jam inchoabant et precepient.

Nota ad stantes. Ex eo enim B. Petrus Damianus, lib. III, epist. 8, reprehendit Archiepiscopum Bismundum, quod permittat clericos et laicos tempore offici divini in ecclesia sedere: Quia, inquit, S. Joannes hic vidit omnes Sanctos, et vers. 11. omnes Angelos non sedentes, sed stantes coram Deo. Sic eostem illi assisteret, non sedere videt Daniel, cap. VII, vers. 10, et Iosias Seraphinos,

*Lib. V
Revel.
cap.
XXXVI*

*Genes.
xxv. 5
Genes.
xxvii. 27*

Ep. vi., videt stantes. «Ubi Seraphini, inquit, sedere non audent, sedet homo lutes, et tanquam pannus menstruate luridus et immundus?» Sic et Moses iussi Del stetit coram eo *Deut.* v, 31, *Ezod.* iii, 3; sic et Elias, *III Reg.* XVIII, 13; et David, *II Reg.* VI, 14; Aaron quoque et Levites jubent stare in conspectu *Dei*, *Numb.* vii, 6, tum quia stare est vigilans, reverentis, et admiringans, id est dormitantis, audientis et torpidi; tum quia «cum oramus, tum velut in actu contra malignorum hostium tentamenta configimus.» Unde *Cantic.* VII, 1: «Quid videbis, ait, in Sulamite, nisi chorus castorum?»

ANICTI STOLIS ALBIS. — Stola alba, uti dixi cap. VI, vers. 11, erat vestis honoris, glorie et triumphi. Hinc erat vestis sacerdotalis, puta pectoris byssina. Et ad hanc hic alludit: atque enim vers. 14: «Laverunt stolas suas, etc. ideo sunt ante thronum Dei, et servient ei die nocte in templo eius.» Erunt enim Sancti in celo reges et sacerdoti Dei, uti dixi cap. v, vers. 10. Stola ergo hec significat Sanctorum, primo, conscientie puritatem, castitatem et candorem; secundo, inde consequente serenitatem, hilaritatem et letitiam; tertio, felicitatem et gloriam; quarto, hymnos, gratiarum actiones et doxologias, quas quasi sacerdotis jugiter canant Deo, qui eis dedit victoriam, triumphum et gloriam eternam. Unde S. Gregorius in *March. XVI*, ubi mulieres venientes ad Christi sepulcrum, dicuntur vidisse «Angelum coopertum stola candida:» Stola candida, inquit, significat gaudium et sollemnitatem mentis.

Licet hoc loco haec S. Joannis verba et oracula pie meditari et admirari. «Vidi turbam magnam, » O turbam sine turba ordinatissimam, maximam, felicissimam! «Ex omnibus gentibus.» O pulchram et variegatam ex tot gentibus varietatem! «Et linguis.» O musicam harmonicanam omnium linguarum dissonam consonantiam, consonoque concentu Deum laudantium! «Stantes ante thronum.» O statonem angustam Deum intuentem et contemplantium! «Et in conspectu Agni.» O conspectum gloriosum Agnum stipantium, et comitantum quocumque ferit! «Amici stolis albis.» O splendidas stolas immortalitatis et glorie! «Et palme in manibus eorum.» O palmas magnificas triumphantium! O nobilium Victoriae et triumphantium! «Et clamabant voce magna.» O letas voces, o jubilos perpetuos!

Queritur hic, an stola vere fuerint albas, an vero purpureas? Petrus Faber, lib. II *Apostolic.*, cap. XI, censem hic alludi ad hieronimam, id est ad sacros vices, puta ad eos qui in sacris iudicis et certaminibus Jovi, Marti, Apollini aliisque dies dictatis, videntur evadentes, qui albis, et subinde purpureis, stolas donabantur. Inaque censem ipse stolas hase albas fuisse purpureas. Audi eum: «Stolas albas Martiribus attribuit S. Joannes, quia haec nivea purpurea vestis olim magistratum erat ac sacerdotum, teste Plutarchus: que tamen

Fuerit

albas.

fuisse candidas, non purpureas, idque videtur venius. Nam *primum*, vincenti cap. III, vers. 3, promisit Christus vestes albas, non purpureas. *Secundo*, quia alludit ad stolas sacerdotales: haec autem erant byssinae et candide. *Tertio*, quia alludit ad *Iosua* I, 18: «Si fuerint peccata vestra ut cocinum, quasi nix dealbabuntur: et si fuerint rubra quasi verniculus, velut lana alba erunt.» *Quarto*, quia Christus in transfiguratione vestis facta est alba quasi nix, et mira Christi hæc et gloria: talis autem erit et horum servorum Christi, ut patet cap. XIX, vers. 14: ubi de Sanctis iam gloriois, Christum ducem equo albo insidente sequentibus ad prelum cum Antichristo incundum, dicitur: «Et exercitus qui sunt in celo, sequebantur eum in equis albis, vestiti byssino albo et mundo.» *Quinto*, quia sepe triumphantum, aque ac magistratum, vestes erant candidae, ut fateatur Faber. *Sexto*, quia esto purpureum ponatur subinde pro albo, nunquam tamen album ponitur pro purpureo.

Ad *primum*, respondeo sanguine Christi dici